

HOEZO ERFGOED?

Pas geleden zag ik opnieuw de televisieopnamen van de vernietiging van de kolossale Boeddha's van Bamiyan in Afghanistan door de Taliban in maart 2001. De beelden waren door Unesco bestempeld als werelderfgoed, maar dat mocht een adequate bescherming van deze bijzondere site niet in de weg staan. De bescherming van werelderfgoed werd al in 1972 in een overeenkomst van de Verenigde Naties vastgelegd. Nederland ratificeerde de overeenkomst in 1992. Sindsdien bestaat

de Nederlandse lijst uit zes beschermingswaardige sites: Schokland en omgeving, de Stelling van Amsterdam, de Molens van Kinderdijk, het Woudagemaal, de Beemster en het Rietveld Schröderhuis. Daarnaast is een voorlopige lijst gepubliceerd die zeven archeologische monumenten en vijf gebouwde monumenten omvat. Er is nog geen voorlopige lijst van natuurlijk erfgoed in Nederland, hoewel in samenspraak met Duitsland en Denemarken plannen opgesteld zijn om delen van de Waddenzee voor te dragen. Een krappe meerderheid van de bewoners in dat gebied heeft zich in 2005 evenwel uitgesproken tegen die aanwijzing. Waarschijnlijk bang dat de voorgestelde indicatie een nieuw keurslijf zou worden voor verdere economische ontwikkelingen. Een gemiste kans of een klassiek voorbeeld van navelstaren?

De vraag die hierbij gesteld moet worden is of Nederland wel behoefte heeft aan Unesco beleid om natuur- en landschapswaarden te beschermen. Door de aanwijzing van Natura 2000 gebieden lijken de meest belangrijke natuurlijke waarden in Europees verband veilig te zijn gesteld. Inmiddels zijn 162 Nederlandse Natura 2000 gebieden geselecteerd. Inclusief de Zeeuwse wateren, de Waddenzee en het IJsselmeer bedraagt het totale oppervlak circa 1,1 miljoen hectare. Levert een Unesco-certificaat een aanvullende, nog betere bescherming op? Sommige landen, zoals Zweden, kiezen in hun natuurbeleid wel bewust voor een dergelijke stap. Daar staan Lappland, de Höga Kusten en Zuid-Öland prominent op de lijst van World Heritage Sites. Maar wat is daarbij de overweging van de Zweden? Als je de motivatie en rechtvaardiging van de aanwijzingen leest blijkt dat bij die keuze de historisch culturele waarden in combinatie met aanwezige geologische en biologische waardevolle objecten, de doorslag hebben gegeven. Dit betekent dat voor de

landschappelijke insteek is gekozen waarbij de verwevenheid van natuur, landbouw en bebouwing het uitgangspunt is. Binnen de aangewezen gebieden liggen Nationale Parken, maar ook oude agrarische landschappen en typische dorpsgezichten. En deze benadering is me niet geheel onsympathiek.

Een dergelijke aanpak vergt een nationale regie. In Nederland hebben we echter te maken met een tegengestelde golfbeweging. Het decentralisatietraject

van de ruimtelijke ordening in het buitengebied is met de overdracht van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) naar de provincies recent afgerond. Dit legt een toenemende verantwoordelijkheid bij de besturen van provincies, maar mogelijk nog meer bij die van de gemeenten. Deze zijn immers verantwoordelijk voor de lokale invulling van het planologische beleid. Bescherming van landschap en natuur moet strikter en duurzamer dan voorheen worden vastgelegd in bestemmingsplannen. Dit gaat onherroepelijk botsen met een aantal veel snellere maatschappelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw of veranderingen van teelten in de landbouw. Plannen op gemeentelijke schaal hebben invloed op de regio en gemeenten zullen daartoe gedwongen worden om meer samen te werken. Het provinciale bestuur zal zich sterker moeten profileren in haar toezichhoudende rol.

Maar kunnen lokale politici over hun eigen grenzen heen kijken? Kunnen natuurbeschermer, agrariër en projectontwikkelaar gezamenlijk begrip opbrengen voor het totale welbevinden (lees niet welvaart) van de bevolking? Als je de toepassing en invulling van de plannen in het kader van de Reconstructie van het Platteland tegen dat licht houdt blijkt dat de samenleving het in ieder geval nog niet helemaal heeft begrepen. De door velen zo verlangde integrale kijk vergt een herwaardering van ons totale culturele én natuurlijke erfgoed. Het in de inleiding gegeven voorbeeld geeft aan dat door (extremistische?) politieke en religieuze opvattingen zelfs mondiaal beschermd erfgoed niet afdoende veilig gesteld kan worden. Zou het in ons land met de Hollandse kneuterigheid in gedachte anders kunnen?